

MORALO LE TEREKA YA HO IPHUMANA (ATP)

PUO YA LAPENG: SESOTHO

KEREITI 2 KOTARA 2

Ho thusa matitjhere le baithuti ho fihlella nako ya thuto e lahlehileng, ba tsebe ba be ba be le tsebo le bokgoni bakeng sa bokamoso.

- Ka kopo ela hloko hore lenaneo la thuto le hlophisitsweng la Puo Ya Lapeng ya Sesotho le kenyeletsang meralo ya thuto ya letsatsi le letsatsi, dibuka tse kgolo, maqephe a mosebetsi mmoho le disebediswa tsa thuto tsa ka phaposiburutelong di ya fumaneha ho tswa ho www.nect.org.za
- Ena ke webosaete e sa hlokeneng ditjeho, ka hoo disebediswa di fumaneha mahala kantle le ho se lefe letho. Tokomane ena eka sebediswa ka ho ikemela ntle le lenaneo le hlophisitsweng la thuto.

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Moralo Le Tereka Ya Ho Iphumana (ATP)

Puo ya Lapeng: Sesotho

Kereiti 2 Kotara 2

Dikahare

Selelekela	1
Dipeelo tsa ho iphumana tsa Moralo wa Thuto wa Selemo	2
Tsebo ya Puo ya Lapeng	2
Dikahare tsa Puo ya Lapeng	2
Medumo le Ho bala ka tataiso ya sehlopha.	2
Ho theha tlwaelo ya ho ithuta puo	5
Tlwaelo e sisintsweng ya beke bakeng sa puo ya lapeng ya motheo o tlase wa thuto	6
Mosebetsi e sisintsweng bakeng sa motheo o tlase wa thuto (FP) (o tobaneng le dipeelo tsa Moralo wa Thuto wa Selemo).	7
Medumo le ho bala ka tataiso ya sehlopha	14
Lenaneo la medumo: Puo ya Lapeng Sesotho.	15
Moralo wa mosebetsi wa Moralo le Tereka	18
Mookotaba 1	19
Mookotaba 2	21
Mookotaba 3	23
Mookotaba 4	25
Mookotaba 5	27
Lenaneo la tekanyetso	29
Lenane la tlhopiso: Mohato o tlase Puo ya Lapeng	29
Tekanyetso ya ho ithuta	30
Ho sebedisa diruburiki	30
Phetolo	31
Tekanyetso ya thuto: Karete ya dintlha	32
Kereiti 2 Kotara 2: Mohlala wa Tekanyetso ya semmuso	33

Selelekela

Matitjhere a mohato o tlase a ratehang,

Sewa se seholo sa COVID 19 se re siile le phephetso e kgolo thutong. Ha re kgutlela ho 'sekolo se tlwaelehileng', bohle re lokela ho sebetsa ka matla le ka bohlale ho etsa bonnete hore mokgwa wa tshebetso wa rona o a iphumana. Sena ke se bohlokwa haholo mohatong o tlase wa thuto, moo bana ba ithutang tsebo ya ho bala le ho ngola. Afrika Borwa e hloka hore o etse ka matla ohle a hao o matlafatse baithuti ba hao ka tsebo ena, ele hore ha ba ithute feela ho bala, feela qetellong ba eba le bokgoni ba ho 'balla ho ithuta'. Tokomane ena e bopetswe ho o thusa ho fihlella sena. Ka ho sebetsa ka moralo ona, re na le tshepo hore o tla kgona ho tobana le tahlehelo ya nako ya thuto le ho ruta, mme o behe baithuti ba hao boemong boo ba tshwanetseng ho ba ho bona. Re lebohela boinehelo, boikitlaetso mmoho le ho sebetsa ka thata ho hlokahalang ho tswa ho wena. O aha setjhaba sa rona ele ka nnete.

Re o lakaletsa mahlohonolo kotareng ena e tlang,

Sehlopha sa ho Iphumana le ho Tereka sa Moralo wa Thuto wa Selelemo sa Lefapha la Thuto ya Motheo/NECT

Dipeelo tsa ho iphumana tsa Moralo wa Thuto wa Selemo

- Dibeke di 10 Kotareng ya 4 ya ho iphumana ya Lefapha la Thuto ya Motheo
- Potolohong ya beke tse 5 x 2, dikarolo tsohle tsa thuto ya puo di lokelwa ho akaretswa ka tsela e latelang, o sebedisa bonyane ba nako.

BONYANE BA CAPS TEKANYETSO YA NAKO	KEREITI 1	KEREITI 2	KEREITI 3
Ho mamela le ho bua	Metsotso e 45	Metsotso e 45	Metsotso e 45
Ho Bala le Medumo	Dihora tse 4 metsotso e 30	Dihora tse 4 metsotso e 30	Dihora tse 4 metsotso e 30
Mongolo	Hora e 1	Metsotso e 45	Metsotso e 45
Ho ngola	Metsotso e 45	Hora e 1	Hora e 1
KAKARETSO	DIHORA TSE 7	DIHORA TSE 7	DIHORA TSE 7

Tsebo ya Puo ya Lapeng

- Boiphumano ba Moralo wa Thuto wa Selemo (ATP) ya puo ya lapeng e hlophisitswe ho bontsha matijhere hore ke tsebo efe eo ba tshwanetseng ho aha ho yona bakeng sa karolo e nngwe le enngwe ya thuto.
- Ho bohlokwa ho elellwa hore dibeke tse ding le tse ding tse pedi, tsebo e boptjwang e a tshwana karolong le karolong, e le hore ho be le pheta-pheto e ngata bakeng sa ho aha le ho matlafatsa tsebo.

Dikahare tsa Puo ya Lapeng

- Potoloho ya beke tse ding le tse ding tse pedi, matijhere a lokela ho kgetha mookotaba.
- Mookotaba ona o hlalosa dikahare tsa potoloho eo.
- Mohlala, ha titjhere a kgetha mookotaba '**Bohle re ya sekolong**', dikahare tsohle di lokela ho ikamahanya le mookotaba ona, di kenyelletsa le:
- Tlotlontswe e rutwang, mohlala: **bala; kgokahanya; bapisa; ithuta; China; kereiti ya bobedi.**
- **Diraeme kapa dipina** tse rutwang. **Ke rata ho bala le ho ngola.**
- Pale e balwang ka nako ya **Ho bala ka kopanelo**, mohlala: Pale ya sehlooho sa: **Kereiti ya bobedi Afrika Borwa le China.**
- **Mosebetsi wa Ho Ngola** oo baithuti ba tshwanetseng ho o phetha, mohlala: **Ngola seratswana ka seo baithuti ba se etsang Afrika Borwa le China.**

Medumo le Ho bala ka tataiso ya sehlopha.

- Ho bala ka tataiso ya sehlopha le medumo, ke tsona feela tseo dikahare tsa tsona di sa amaneng le mookotaba.
- Bakeng sa ho ithuta ho bala, baithuti ba lokela ho rutwa medumo ya puo ka mokgwa wa tatellano, le mokgwa wa ho arola/qhaqholla le ho kopanya medumo ena.
- Ebe, ba ikwetlisa ho bala mantswa le dipale ba sebedisa tsebo ya bona ho qapodisa mantswa.

Ha re lekoleng hore ke bokgoni le dikahare dife tse thathamisitsweng Moralong wa Thuto wa Selemo (ATP) bakeng sa Kereiti 2 Kotara 2:

KAKARETSO YA BOIPHUMANO YA MORALO WA THUTO WA SELEMO: KEREITI 2 KOTARA 2
HO MAMELA LE HO BUA
<p><i>Motheo:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Bapisa le ho hlophisa dintho, a hlalosa tlhophiso 2 Araba dipotso tseo dikarabo tsa tsona di kwalehileng ebile di bulehile le ho fana ka mabaka a dikarabo. 3 Bua ka boiphihlelo ba hae mohl; pheta ditaba ntle le phetapheto 4 Mamela ditaello tse rarahaneng mme a bile a arabela ka tshwanelo 5 Mamela dipale mme o ntsha maikutlo ka dipale le dithothokiso 6 Fana ka monyetla wa ho bua a bontsha kutlwelo mme a fana le ka tlaleho e ntle 7 Pheta tlhahlamano ya diketsahalo ka nepo paleng 8 Mamela ntle le tshitiso, a bontsha tlhompho ho sebui 9 Mamela pale ka thahasello a araba dipotso tse amang le pale 10 Pheta tlhahlamano ya diketsahalo mme a arabela ka nepo 11 Eba le seabo dipuisanong, a botsa a botsa dipotso tse hlakisang. 12 Hlahisa tharollo ya qaka, haholo ka nako ya Dipalo 13 Mamela dipale nako e telele ka thahasello 14 Hlwaya ditshwano le diphapano 15 Utlwisisa le ho sebedisa puo ka e tshwanetseng dithutong tse fapaneng jwalo ka puo e ikgethileng ya Mmetse 16 Etsa diraeme tsa hae a sebedisa puo eo a inahanetseng 17 Mamela dipale le dithothokiso mme a hlwaye mohopolo wa sehlooho, dintlha le hlhahlamano ya diketsahalo 18 Arabela dilotho le metlae
MEDUMO
<p><i>Tlhokomediso ho titjhere:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Etsa bonnete hore o bopa le ho qhaqholla mantswa</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ka ho utlwa (tlhokomediso ya medumo/phonemic awareness)</i> • <i>Ka ho utlwa le ho bona (medumo/phonics)</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1 Ikhopotseng medumo ya Kotara ya 1 2 Bala mantswa a tswang dithutong tsa medumo dipolelong le ditemeng tse ding 3 Ithuta ho peleta mantswa a 10 ka beke a nkilweng dithutong tsa medumo 4 Elellwa le ho bala: <ol style="list-style-type: none"> a Boelletsa medumo e tswakilweng e bopilweng ka ditlhaku tse pedi (mohl: hlola, hlala, tlela) b Elellwa medumo ya didumannotshi tse tswakilweng mantsweng c Elellwa ditlhaku tse tharo tsa didumammoho tse ikemetseng ha di hlahella mantsweng (mohl: ntlo, ntja, mpho) d Boelletsa medumo e tswakilweng e bopilweng ka ditlhaku tse pedi (mohl. kgasa, kganna, tsofala) e Boelletsa medumo ya didumannotshii e tswakilweng mantsweng (mohl: hlooho, thuube, hlaahlela) f Elellwa didumannotshi tse phahameng le tse tlase mantsweng a ngolwang ka ho tshwana (mohl: oma – Diaparo di a oma, Ke mo oma ka koto, noka – Ke noka dijo ka letswai, ke tshela noka ya Senqu

MONGOLO

- 1 Ngola ka mongolo o sa kopanang ditlhaku tse kgolo le tse nnyane ka boitshepo le ka nepo.
- 2 Ngola mantswa a siya dikgeo ka nepo dipakeng tsa ditlhaku le mantswa polelong
- 3 Tsepamisa mongolo ka tshwanelo nepo meleng e seilweng ya 17mm
- 4 Sebedisa disebediswa tsa ho ngola ka tshwanelo: pensele, raba, rula
- 5 Kopitsa o ngole dibopeho tse fapaneng tsa ho ngola (memo e kgutshwane jwaloka letsatsi la tswalo, melaetsa, manane, jj.)
- 6 Kopitsa le ho ngola seratswana se le seng sa pakeng tsa mela e 3-4 ho tswa sengolweng se hatsitsweng
- 7 Mofuta wa mongolo o tla itshetleha melawaneng ya sekolo ya ho ngola kapa ya profense

HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA

Tlhokomediso ho titjhere:

- *Dudisa bana ka dihlopha tsa bokgoni bo tshwanang ba ho bala.*
- *Kgetha ditema/dibuka ka boemo ba tsebo ya ho bala ya sehlopha ka seng*
- *Mamela setho sa sehlopha ka seng ha se bala ka bo mong mme o fane ka tataiso ha ba bala.*

- 1 Tswelapele ho aha tlotlontswa ya mantswa a tswang lenaneong la padiso ka tshohanyetso, dibakeng tse hlophisitsweng ka boemo, le mananeng a mantswa a hlahang kgafetsa
- 2 Balla hodimo le ka kgutso boemong ba hae sehlopheng se tataiswang ke titjhere ke hore sehlopha kaofela se bala pale e le nngwe e itshetlehileng boemong ba ho bala ha sehlopha
- 3 Sebedisa mantswa a hlahang kgafetsa medumo, ho hlopholla maemo le bokgoni ba ho peleta le ho qapodisa sebopeliso ba a bala
- 4 O a itekola ha bala boemong ba ho elellwa mantswa le kutlwisiso
- 5 Bontsha kutlwisiso ya mantshwao a puo (kgutlo, feelwane, letshwao la potso mmoho le letshwao la makalo) ha a balla hodimo
- 6 Bala ka bokgeleke bo eketsehang le ka maikutlo

HO BALA KA BOIKEMELO

- 1 Balla hodimo a balla motswalle
- 2 Bala mongolo wa hae le wa ba bang
- 3 Ipalla ka boikemelo: dibuka tsa ditshwantsho, dikarete tsa dithothokiso, dibuka tsa dipale tse tswang laeboraring kapa sekgutlwaneng sa ho bala ka phaposing

HO BALA KA KOPANELO

- 1 Bala buka le phaposi yohle mmoho le titjhere / Mamela le ho latela ha titjhere a bala buka
- 2 Sebedisa ditemoso tse bonwang ho lepa/noha seo pale e le ka sona
- 3 Bala dirame, dithothokiso le dipina e le phaposi kaofela mmoho le titjhere mme ba sekaseke mefuta le dibopeho tse fapaneng
- 4 Hlwaya dintlha tsa bohlokwa ho se badilweng jwaloka baphetwa ba bohlokwa le sebaka sa pale moo e etsahetseng
- 5 Sebedisa ditshwantsho le bokantle ba buka ho lepa/noha hore pale e tla bua ka eng
- 6 Araba monahano o phahameng tse itshetlehileng paleng
- 7 Fana ka maikutlo a hae ho se badilweng
- 8 Tsepama ho:
  - a Medumo
  - b Kutlwisiso e boemong bo fapaneng

HO NGOLA

Tlhokomediso ho titjhere:

- Sebedisa mesebetsi ya ho ngola ka kopanelo ho bontsha mehatlo ya ho ngola (mekgwaritso, ho ngola le ho phatlalatsa) Fana ka sebopeho (foreimi) sa ho ngola ho thusa baithuti ho ngola dipale tsa bona.

- 1** Phehisa ka mehopolo le mantswa bakeng sa pale ya phaposi (ho ngola ka kopanelo)
- 2** Ba le seabo dipuisanong ho kgetha sehlooho seo ho tla ngolwa ka sona
- 3** Aha pokello ya mantswa le bukantswe/dikishinari eo a iketseditseng yona
- 4** Peleta mantswa a tlwaelehileng ka nepo
- 5** Balla motswalle seo a se ngotseng
- 6 O phetha mesebetsi ya mongolo, e kenyeletsang mokgwaritso, ho ngola, ho lokisa diposo le ho phatlalatsa:**
  - a** Ngola bonyane dipolelo tse 3 tsa ditaba tsa hae, medumo e metjha a ithutileng le mantswa a bonwang a tlwaelehileng, ditlhaku tse kgolo le kgutlo
  - b** Ngola seratswana se le seng ka boitemohelo ba hae (bonyane ba dipolelo tse 5) ka boiphihlelo ba hae ba diketsahalo jwalo ka ditaba tsa kamehla
  - c** Ngola seratswana se jwalo ka lengolo kapa karete ya teboho o sebedisa mofuta wa sengolwa
  - d** Ngola le ho tshwantsha dipolelo tse 2-ho ya 6 ka sehlooho bakeng sa ho phehisa bukeng ya phaposi bakeng sa sekgutlwana sa ho balla
  - e** Ngola tema e hlahisang maikutlo jwalo ka karete ya teboho, kapa lengolo a sebedisa sebopeho sa ho ngola seo ho fanweng ka sona.
- 7 O hlwaya a ba a sebedise puo ka nepo, ho kenyeletsa le:**
  - a** Tlhaku tse kgolo bakeng sa qalo ya polelo le mabitso
  - b** Kgutlo, feelwane le matshwao a potso, matshwao a makalo
  - c** Lekgathe lejwale le lefitile
  - d** Maemedi
  - e** Maetelli

Ho theha tlwaelo ya ho ithuta puo

- E meng ya mekgwa ya ho etsa bonnete ba hore o sebedisa nako e lekanyeditsweng ka nepo ho akaretse tsebo yohle e Moralong wa Thuto ya Selemo (ATP), ke ho theha tlwaelo ya ho ithuta puo.
- Tlwaelo e sisintsweng ya beke le beke, e ka sebediswang potolohong ya beke tse pedi e ya latela.
  - Tlwaelo ena e sebedisa **BONYANE BA NAKO** bakeng sa puo ya lapeng (dihora tse 7).
  - Tlwaelo ena e hlophisitse ho sebetse dikereiting tsohle

Tlwaelo e sisintsweng ya beke bakeng sa puo ya lapeng ya motheo o tlase wa thuto

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	NAKO: KAKARETSO	NAKO: HO BUA LE HO MAMELA	NAKO: HO BALALE MEDUMO	NAKO: MONGOLO	NAKO: HO NGOLA
Mantaha	HO BUA LE HO MAMELA	Mosebetsi ya molomo	Metsotso e 15	Metsotso e 15			
	MONGOLO	Tekanyetso e seng ya semmuso	Metsotso e 15		Metsotso e 15	Metsotso e 15	
	HO BALALE MEDUMO	Ho bala ka kopanelo	Metsotso e 15		Metsotso e 15		Metsotso e 30
Labobedi	HO NGOLA	Tshebetso le ho ngola ka kopanelo	Metsotso e 30		Metsotso e 30		
	HO BALALE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha	Metsotso e 30		Metsotso e 15		
	MONGOLO	Ruta modumo le mantswe a matjha	Metsotso e 15		Metsotso e 15	Metsotso e 15	
Laboraro	HO BALALE MEDUMO	Ruta tlhaku le mantswe a matjha	Metsotso e 15		Metsotso e 15		
	HO BALALE MEDUMO	Ho bala ka kopanelo	Metsotso e 15		Metsotso e 15		
	HO BALALE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha	Metsotso e 30		Metsotso e 30		
Labone	HO BUA LE HO MAMELA	Mosebetsi ya molomo	Metsotso e 15	Metsotso e 15			
	HO BALALE MEDUMO	Ruta modumo le mantswe a matjha	Metsotso e 15		Metsotso e 15		
	MONGOLO	Ruta tlhaku le mantswe a matjha	Metsotso e 15		Metsotso e 15	Metsotso e 15	
Labohlano	HO NGOLA	Tshebetso le ho ngola ka kopanelo	Metsotso e 30		Metsotso e 30		Metsotso e 30
	HO BALALE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha	Metsotso e 30		Metsotso e 30		
	HO BALALE MEDUMO	Kwetliso ya medumo	Metsotso e 15		Metsotso e 15		
Labohlangano	HO BALALE MEDUMO	Tshebetso le ho ngola ka kopanelo	Metsotso e 15		Metsotso e 15		
	HO BALALE MEDUMO	Kwetliso ya medumo	Metsotso e 15		Metsotso e 15		
	HO BALALE MEDUMO	Tshebetso le ho ngola ka kopanelo	Metsotso e 15		Metsotso e 15		
	HO BALALE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha	Metsotso e 30		Metsotso e 30		
			Dihora tse 7	Metsotso e 45	Dihora tse 4 le metsotso e 30	Metsotso e 5	Hora e 1

Na o a bona hore nako e lekantsweng ya karolo e nngwe le nngwe e nepahetse?

Mesebetsi e sisintsweng bakeng sa motheo o tlase wa thuto (FP) (o tobaneng le dipeelo tsa Moralo wa Thuto wa Selemo).

- Ka lebaka la hore bongata ba bokgoni bo tshwanang bo lokela ho ntlafatswa, e kaba mohopolo o motle ho etsa mesebetsi e tshwanang kapa ho e pheta beke le beke.
  - Hona ho etsa bonnete ba hore o akaretsa tsebo kapa bokgoni bohle bo hlokwang Moralong wa Thuto wa Selemo.
  - Ho etsa hape le hore ho ruta le ho ithuta ho hlophehe hantle, hobane hang ha baithuti mmoho le wena le tlwaetse mesebetsi, nako e ka senywang ditlhalosong e a bolokeha.
- Moralo o latelang o sisinya mesebetsi e ka etswang kgafetsa beke le beke ho fihlella dipeelo tsa Moralo wa Thuto wa Selemo.
- Moo tsebo kapa dikateng di lokelang ho akaretswa (ho ya ka Moralo wa Thuto wa Selemo) tsena le tsona di lokela ho kenyeletswa.
- Hlokomela: Matitjhere a lokela ho sebedisa mesebetsi ya buka ya mosebetsi ya DBE ha ho hlokahala.

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Mantaha	HO MAMELA LE HO BUA	Mesebetsi ya molomo	<ul style="list-style-type: none"> • Tsebisa mookotaba • Ruta mantswe a 3 a tlotlontswe • Ruta pina kapa raeme • Baithuti ba eketsa mantswe di dikshenaring tsa bona
	MONGOLO	Tekanyetso eo e seng ya semmuso	<ul style="list-style-type: none"> • Fana ka tekanyetso eo e seng ya semmuso ho bona hore baithuti ba hopola mantswe le medumo e rutilweng nako e fetileng • Kopa baithuti ho ngola mantswe a 10 ho tswa thutong ya medumo le mantseng a phethwang kgafetsa • Hlahloba hape mongolo – popo ya ditlhaku, tlhaku tse kgolo, sebaka
	HO BALA LE MEDUMO	Ho bala ka kopanelo MOSEBETSI PELE HO PADISO	<ul style="list-style-type: none"> • Mosebetsi pele ho padiso • Bontsha baithuti ditshwantsho ho tswa paleng • Ba botse ho etsahalang
	HO NGOLA (Potoloho ya beke 1)	Tshebetso le ho ngola ho kopaneng: HO RALA	<ul style="list-style-type: none"> • Bolella baithuti sehlooho <ol style="list-style-type: none"> Diratswana tse 1–2 tsa dipolelo tse 8 Ngola seratswana se le seng (bonyane ba dipolelo tse 5) ka boiphihlelo ba hae Ngola seratswana se jwalo ka lengolo kapa karete ya teboho o sebedisa mofuta wa sengolwa Diratswana tse 2 tsa dipolelo tse 4 ho ya 6 Hlophisa lesedi ka mokgwa wa tafole kapa tjhate Thothokiso e bonolo kapa pina • Bontsha baithuti hore ba KGWARITSE/RALE jwang mongolo wa bona • Kopa mehopolo ya moralo (ho ngola ka kopanelo) • Bolella baithuti ho phethela meralo ya bona (ba se kopitsane)

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Mantaha	HO NGOLA (Potoloho ya Beke 2)	Ho ngola le tshebetso ya ho ngola ka kopanelo: HO LOKISA	<ul style="list-style-type: none"> • Ngola moralo wa hao tlapangollong • Ngola lenane la tlhopiso tlapangollong • Bontsha baithuti hore ba LOKISE jwang seo ba se ngotseng ba sebedisa lenane la tlhopiso (ho ngola ka kopanelo) • Bolella baithuti ho lokisa seo ba se ngotseng kapa ba lokise seo molekane wa bona a se ngotseng
	HO BALALE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha DIHLOPHA TSE 2 METSOTSO E 15	<ul style="list-style-type: none"> • Efa phaposi mosebetsi wa medumo wa ho ngola (ka bobedi kapa ka ho boikemelo) • Bala ho tswa ho buka ya mosebetsi ya DBE kapa dibalwa • Bitsa sehlopha se senyane ho sebetse le wena (ba nang le bokgoni bo lekanang ba ho bala) • Boeletsa medumo le mantswa a hlahang kgafetsa mmoho le sehlopha • Efa sehlopha tema boemong ba bona • Mamelala moithuti ka mong ha a bala.

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Labobedi	HO BALALE MEDUMO	Ruta modumo o motjha le mantswa	<ul style="list-style-type: none"> • Sebedisa lenaneo la medumo ka mokgwa wa puo ya hao • Ruta baithuti ho bala modumo o motjha • Ba rute ho bala mantswa a sebedisang modumo o motjha le medumo e rutilweng (mantswa a qhaqhohlehang) • Ba bontshe hore ba qhaqhohle le ho bopa mantswa jwang • Etsa mesebetsi e loketseng ya buka ya mosebetsi ya DBE
	MONGOLO	Ruta tlhaku e ntjha le mantswa	<ul style="list-style-type: none"> • Ke mohopolo o motle ho tsamaisa mongolo le medumo • Ruta baithuti hore ba ngole jwang tlhaku kapa modumo oo ba ithutileng (Kereiti 2&3 – mongolo o kopaneng) • Ruta baithuti hore ba ngole mantswa le dipolelo jwang ba sebedisa modumo • Lokisa tshwaro ya baithuti ya pensele, boemo, popo ya tlhaku, sebaka le boholo • Etsa mesebetsi e loketseng ya buka ya mosebetsi ya DBE

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Labobedi	HO BALA LE MEDUMO	Ho bala ka kopanelo PADISO YA PELE	<ul style="list-style-type: none"> • Padiso ya pele • Balla baithuti pale ka bokgeleke le ka maikutlo. • Emisa o hlalose moo ho hlokahalang. • Supa o be o hlalose dikarolwana tsa puo, tse kenyeletsang: <ul style="list-style-type: none"> a Matshwao a puo b Kgopolotaba tsa mongolo c Dipaterone tsa puo d Dikarolwana tsa seratswana • Kamora ho bala, botsa dipotso tse latelang. <ul style="list-style-type: none"> a Dintlha, jwaloka baphetwa ba sehlooho le sebaka b Mohopolo le fana ka mabaka (o ratile / o nahana eng ka / fana ka mabaka jj) c Dipotso tsa boemo bo hodimo (hobaneng, ekabe o entse eng ha o ne..)
	HO BALA LE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha DIHLOPHA TSE 2 METSOTSO E 15	<ul style="list-style-type: none"> • Efa phaposi mosebetsi wa medumo wa ho ngola (ka bobedi kapa ka ho boikemelo) • Bala ho tswa ho buka ya mosebetsi ya DBE kapa dibalwa • Bitsa sehlopha se senyane ho sebetsa le wena (ba nang le bokgoni bo lekanang ba ho bala) • Boeletsa medumo le mantswa a hlahang kgafetsa mmoho le sehlopha • Efa sehlopha tema e boemong ba sona • Mamela baithuti ka bong ha bala ka boikemelo.

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Laboraro	HO MAMELA LE HO BUA	Mosebetsi ya molomo	<ul style="list-style-type: none"> • Ruta mantswa a 3 a tlotlontswa ya mookotaba. • Bina pina kapa raeme/thothokiso • Baithuti ba eketsa mantswa di dikshenaring tsa bona • Etsa mosebetsi o mong, mohlala: <ul style="list-style-type: none"> a Ditaba – Kopa baithuti ba 2 ho o qoqela ditaba tse ntjha b Pheta pale ya boiqapelo – Kopa baithuti bohle ho iqapela pale ka tema e itseng mme ba phetele molekane c Fana ka lenane le rarahaneng ho feta la ditaello bakeng sa baithuti ho arabela d Hlwaya ho tshwana le phapang e Etsa diraeme f Arabela dilotho le metlae

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Laboraro	HO BALA LE MEDUMO	Ruta modumo o motjha le mantswe	<ul style="list-style-type: none"> • Sebetsa lenaneo la medumo ka mokgwa wa puo ya hao. • Ruta baithuti ho bala modumo o motjha • Ba rute ho bala mantswe a sebedisang modumo o motjha le medumo e rutilweng (nantswe a qapodisehang) • Ba bontshe hore ba qapodise le ho bopa mantswe jwang • Etsa mesebetsi e loketseng ya buka ya mesebetsi ya DBE
	MONGOLO	Ruta tlhaku e ntjha le mantswe	<ul style="list-style-type: none"> • Ke mohopolo o motle ho tsamaisa mongolo le medumo • Ruta baithuti hore ba ngole jwang tlhaku kapa modumo oo ba ithutileng (Kereiti 2&3 – mongolo o kopaneng) • Ruta baithuti hore ba ngole mantswe le dipolelo jwang ba sebedisa modumo • Lokisa tshwaro ya baithuti ya pensele, boemo, popo ya tlhaku, sebaka le boholo • Etsa mesebetsi e loketseng ya buka ya mesebetsi ya DBE
	HO NGOLA (Potoloho ya Beke 1)	Ho ngola le tshebetso ya ho ngola ka kopanelo HO RALA	<ul style="list-style-type: none"> • Hopotsa baithuti ka mesebetsi wa ho ngola • Ngola moralo wa hao tlapangollong • Ngola foreimi ya ho ngola tlapangollong • Bontsha baithuti hore ba RALE jwang mongolo wa bona • Bolella baithuti hore ba sebedise moralo wa bona mmoho le foreimi ya mesebetsi ho ngola meralo ya bona
	HO NGOLA (Potoloho ya Beke 2)	Ho ngola le tshebetso ya ho ngola ka kopanelo HO HLAHISA LE HO PHATLALATSA	<ul style="list-style-type: none"> • Hopotsa baithuti ka mesebetsi wa ho ngola • Pheta hape ditokiso • Bontsha baithuti hore ba PHATLALATSE jwang mongolo wa bona ka ho ngola ka makgethe o ba sa etse diphoso, mme ba be ba kenye le ditshwantsho • Bolella baithuti ho phatlalatsa mesebetsi ya bona • Bolella baithuti ho arolelana mengolo ya bona le metswalle – bala mongolo wa hae le wa ba bang
	HO BALA LE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha DIHLOPHA TSE 2 METSOTSO E 15	<ul style="list-style-type: none"> • Efa phaposi mesebetsi wa medumo wa ho ngola (ka bobedi kapa ka ho bo mong) • Bala ho tswa ho buka ya mesebetsi ya DBE kapa dibalwa • Bitsa sehlopha se senyane ho sebetsa le wena (ba nang le bokgoni bo lekanang ba ho bala) • Boeletsa medumo le mantswe a bonwang mmoho le sehlopha. • Efa sehlopha tema e boemong ba sona • Mamela moithuti ka mong ha a bala ka boikemelo.

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Labone	HO BALA LE MEDUMO	Boikwetliso ba medumo	<ul style="list-style-type: none"> • Boeletsa medumo e mmedi e rutilweng ka Labobedi le Laboraro • Etsa mosebetsi wa medumo mmoho le phaposi, mohlala: <ul style="list-style-type: none"> a Kopanya medumo e rutilweng mmoho ho bopa lentswe b Bala mantswe a modumo dipolelong le dingolweng
	HO BALA LE MEDUMO	Ho bala ka kopanelo PADISO YA BOBEDI	<ul style="list-style-type: none"> • Padiso ya bobedi • Balla baithuti pale ka bokgeleke le ka maikutlo. • Kamora ho bala, botsa dipotso tse kenyeletsang: <ul style="list-style-type: none"> a Mohopolo mme o fana ka mabaka (o ratile / o nahana eng ka / fana ka mabaka jj) b Boemo bo hodimo (o nahana hobaneng ha o ne o ___ o ne o tla etsa / na ebe o ikamahanya le... / jj.) • Kopa baithuti ho ipopela dipotso tsa bona ka seratswana, mme ba botse molekane
	HO BALA LE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha DIHLOPHA TSE 2 METSOTSO E 15	<ul style="list-style-type: none"> • Efa phaposi mosebetsi wa medumo wa ho ngola (ka bobedi kapa ka bo) • Bala ho tswa ho buka ya mosebetsi ya DBE kapa dibalwa • Bitsa sehlopha se senyane ho sebetisa le wena (ba nang le bokgoni bo lekanang ba ho bala) • Boeletsa medumo le mantswe a mmoho le sehlopha. • Efa sehlopha tema e boemong ba sona. • Mamela moithuti ha a bala ka boikemelo.

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Labohlano	HO MAMELA LE HO BUA	Mosebetsi ya molomo	<ul style="list-style-type: none"> • Ruta mantswe a 3 a tlotlontswa ya mookotaba. • Bina pina kapa o etse raeme/thothokiso. • Etsa mosebetsi o mong wa molomo <ul style="list-style-type: none"> a Beha baithuti ka dihlopha ho buisana ka seratswana, sebedisa foreimi – ntsha maikutlo le mohopolo mme o fana ka mabaka a dikarabo tsa hae (ke ratile... / ha ke a rata... / ke nahana seratswana sena se ngolletswe ho ...) b Pheta pale ka boiqapelo – Kopa baithuti ho sebetisa ka dihlopha mme ba kopanye tema ya pale.

LETSATSI	KAROLO	MOSEBETSI	MESEBETSI E SISINYWANG
Labohlano	HO BALA LE MEDUMO	Boikwetliso ba medumo	<ul style="list-style-type: none"> Boeletsa medumo e mmedi e rutilweng ka Labobedi le Laboraro, mmoho le e meng e rutilweng kotareng ena. Etsa mosebetsi wa medumo le phaposi <ul style="list-style-type: none"> a Kopanya medumo mmoho ho bopa lentswe b Bopa mantswe a rutilweng o sebedisa medumo – Fumana lentswe c Ngola polelo ya hao o sebedisa mantswe a modumo
	HO BALA LE MEDUMO	Ho bala ka kopanelo MOSEBETSI KAMORA PADISO	<ul style="list-style-type: none"> Mosebetsi kamora padiso Etsa mosebetsi ho kopanela le pale boemong bo tebileng, mohlala: <ul style="list-style-type: none"> a Tshwantshiso – beha baithuti ka dihlopha ho tshwantshisa pale b Qetello e ntjha – bolella baithuti hore ba iqapele qetello e ntjha ya pale mme ba bolelle balekane c Pheta pale le sehlopha – setho ka seng se qoqa karolo ya pale ka tatelano e nepahetseng d Pheta pale le motswalle – motswalle ka mong a qoqe pale ka tatelano e nepahetseng e Akaretsa – moithuti ka mong o phetela motswalle seo pale e neng e le ka sona ka dipolelo tse 2–3
	HO BALA LE MEDUMO	Ho bala ka tataiso ya sehlopha DIHLOPHA TSE 2 METSOTSO E 15	<ul style="list-style-type: none"> Efa phaposi mosebetsi wa medumo wa ho ngola (ka bobedi kapa ka ho bo mong) Bala ho tswa ho buka ya mosebetsi ya DBE kapa dibalwa Bitsa sehlopha se senyane ho sebetsa le wena (ba nang le bokgoni bo lekanang ba ho bala) Boeletsa medumo le mantswe a hlahang kgafetsa mmoho le sehlopha Efa ditho tsa sehlopha tema e boemong ba bona Mamela moithuti ka mong ha bala ka boikemelo.

Na o hlokometse hore ka hara karolo enngwe le enngwe, ditlwaelo di ya sebediswa? Sheba, ebe o eleletswe hore ditlwaelo di kenyeleditswe:

MESEBETSI YA MOLOMO

Mantaha: Tsebisa mookotaba, ruta tlotlontswe, ruta pina kapa raeme/thotokiso

Laboraro: Ruta tlotlontswe, bina pina kapa raeme, etsa mosebetsi o mong

Labohlano: Ruta tlotlontswe, bina pina kapa raeme, etsa mosebetsi o mong

MEDUMO LE HO NGOLA

Mantaha: Fana ka tekanyetso eo e seng ya semmuso ho sheba bokgoni ba medumo le ho ngola

Labobedi: Ruta modumo o motjha le mantswe; ruta tsela ya ho ngola ditlhaku le mantswe

Laboraro: Ruta modumo o motjha le mantswe; ruta tsela ya ho ngola ditlhaku le mantswe

Labone: Etsa mosebetsi wa ho ikwetlisetsa ho sebedisa medumo e rutilweng

Labohlano: Etsa mosebetsi wa ikwetlisetsa ho sebedisa medumo e rutilweng

HO BALA KA KOPANENLO

Mantaha: Pele ho padiso

Labobedi: Padiso ya pele

Labone: Padiso ya bobedi

Labohlano: Kamora padiso

MONGOLO

Beke 1 Mantaha: Ho rala

Beke 1 Laboraro: Ho thala

Beke 2 Mantaha: Ho hlophisa

Beke 2 Laboraro: Ho hlahisa le ho phatlalatsa

Na ebe sena se utlwahala? Ke diphetoho dife tseo o ka di etsang?

Medumo le ho bala ka tataiso ya sehlopha

Jwaloka titjhere ya mohato o tlase wa thuto, boikarabelo bo bohlokwa ka ho fetisisa ke ho etsa bonnete ba hore baithuti ba tseba ho bala!

Ditataiso tsa motheo tseo o lokelang ho di latela ho ruta medumo ke ho:

- 1 Etsa bonnete hore o phetha lenaneo la medumo, le kenyeletsang medumo yohle ya puo ya hao.**
  - Lenaneo la medumo la NECT la Sesotho le kenyeleditswe ka tlase – lokoloha ho le sebedisa, kapa o sebedise lenaneo le leng le leng le hlwailweng ke profense ya hao, setereke kapa sekolo.
- 2 Sebetsa lenaneo la hao ka mokgwa wa tatelano. Bakeng sa modumo o mong le o mong:**
  - Etsa bonnete hore baithuti ba utlwa modumo, mme ba kgona ho qoholla modumo mantsweng.
  - Ruta baithuti dikamano tsa lentse le modumo – kamoo modumo o shebahalang ka teng.
  - Kwetlisa ho kopanya modumo mmoho le medumo e meng e tsejwang ho bopa mantse. Bala diratswana tse kenyeletsang mantse a sebedisang modumo.
  - Boeletsa medumo yohle e rutilweng kgafetsa.

Ditataiso tsa motheo tseo o lokelang ho di latela ho ruta ho bala ke ho:

- 1** Hlophisa baithuti ka dihlopha tsa bokgoni ba bona ba ho bala.
- 2** Bitsa sehlopha ka seng ho o balla, bonyane habedi ka beke.
- 3** Baithuti ba sokolang, leka ho ba mamela habedi kapa hararo ka beke.
- 4** Sebedisa tema e nepahetseng – ka dihlopha tse ding, o ka iphumana o sebetsa tabeng ya ho boeletsa medumo le ho etsa popo ya mantse.
- 5** Ha o sebetsa le sehlopha, mamela moithuti ka mong a bala ka boikemelo.
- 6** Ruta baithuti ho qapodisa mantse ao ba sa a tsebeng kamehla – ha moithuti a fihla lentse le leo a sa tsebeng ho le bala, mo thuse ho le qapodisa. O se ke wa le feta kapa wa bitsa moithuti e mong ho bala lentse leo.
- 7** Ka nako ya ho bala ka tataiso ya sehlopha, beha baithuti ka bobedi ho phetha mesebetsi ya ho bala mmoho, ha o ntse o sebetsa le sehlopha se senyane.

HLOKOMELA:

- Ha hona 'setlhare' kapa 'pheko ya kapele' ho thusa baithuti ba sokolang ho bala.
- O lokela ho fumana nako ho sebetsa le baithuti bana ka bonngwe kapa ka dihlopha tse nyane kgafetsa, letsatsi le letsatsi haele hantle.
- Ba hloka nako e ngata mme ba ikwetlise ho etsa tlhokomediso ya medumo le mesebetsi ya medumo e tshwanang le phaposi kaofela.
- Ona ke mesebetsi o phephetsang haholo feela o bohlokwa ka ho fetisisa wa titjhere ya motheo o tlase wa thuto.

Lenaneo la medumo: Puo ya Lapeng Sesotho.

- Ho bohlokwa ho ruta baithuti medumo yohle ya puo ka mokgwa wa tatelano.
- Medumo e rutilweng lenaneong la medumo la Sesotho Puo ya Lapeng la NECT e tlhahlamantsitswe ka tlase – lokoloha ho e sebedisa jwalo ka tataiso.

Ela hloko:

- **Medumo e ka dibolokong tse putswa** ke e hlwailweng ho tswa ho ATP ya Kereiti ya 2 Kotara 2
- Etsa bonnete hore baithuti ba hao ba tseba medumo ena

MEDUMO SESOTHO				HLAHLIBA
MODUMO	MANTSWE A QAPODISEHANG			
a				
m	m-a-m-a = mama	a-m-a = ama		
o	o-n-a = ona	o-m-a = oma		
n	n-o-n-a = nona	n-a-n-a = nana	n-a-m-a = nama	
l	l-o-m-a = loma	l-o-n-a = lona	m-o-l-a = mola	
e	e-m-a = ema	e-m-e = eme	e-n-a = ena	
i	i-n-a = ina	i-l-e = ile	i-m-a = ima	
w	w-e-n-a = wena	w-o-n-a = wona	w-a-n-e = wane	
b	b-a-l-a = bala	b-a-n-a = bana	b-o-n-a = bona	
y	y-e-n-a = yena	y-o-n-a = yona	y-a-n-e = yane	
mm	mm-e = mme	mm-i-l-a = mmila	mm-o-n-e = mmone	
nn	nn-e = nne	b-a-nn-a = banna	nn-a-n-a = nnana	
ll	ll-a = lla	ll-e-l-a = llela	ll-i-l-e = llile	
u	u-l-u = ulu	b-u-l-a = bul	m-o-b-u = mobu	
k	k-a-m-a = kama	k-o-b-o = kobo	k-e-n-a = kena	
d	d-u-l-a = dula	d-i-l-a = dila	d-u-k-a = duka	
t	t-a-u = tau	t-o-l-a = tola	l-e-t-a-m-o = letamo	
s	s-e-s-a = sesa	s-o-m-o = somo	s-i-l-a = sila	
r	r-e-a = rea	r-u-a = rua	l-e-r-a-t-o = lerato	
h	h-u-l-a = hula	h-e-m-a = hema	h-o-k-o = hoko	
f	f-o-f-a = fofa	f-o-l-a = fola	f-e-l-a = fela	
p	p-a-n-a = pana	p-a-k-a = paka	p-e-p-a = pepa	
j	j-a-l-a = jala	j-e-l-e = jele	j-e-k-e = jeke	
q	q-a-l-a = qala	q-e-l-a = qela	q-o-q-a = qoqa	
mp	mp-a = mpa	mp-o-n-e = mpone	mp-e-h-a = mpeha	
nt	nt-a = nta	nt-a-t-e = ntate	nt-o-m-a = ntoma	
ng	ng-a-t-a = ngata	ng-o-l-a = ngola	m-o-ng-o-l-o = mongolo	
ny	ny-a-l-a = nyala	ny-e-k-a = nyeka	ny-o-k-o = nyoko	

MEDUMO SESOTHO				HLAHLIBA
MODUMO	MANTSWE A QAPODISEHANG			
kg	kg-o-m-o = kgomo	kg-e-n-a = kgena	kg-o-l-o = kgolo	
ph	ph-u-l-a = phula	ph-o-k-a = phoka	ph-e-m-a = phema	
tl	tl-a-l-a = tlala	tl-o-l-a = tlola	tl-a-m-a = tlama	
nk	nk-o = nko	nk-a = nka	m-o-nk-o = monko	
sh	sh-e-b-a = sheba	sh-a-p-a = shapa	sh-o-b-a = shoba	
hl	hl-a-p-a = hlapa	hl-o-l-a = hlola	hl-e-k-a = hleka	
ts	ts-o-k-a = tsoka	ts-e-k-a = tseka	l-e-ts-a-ts-i = letsatsi	
th	th-a-b-o = thabo	th-u-l-a = thula	th-i-p-a = thipa	
tj	tj-o-t-o = tjoto	tj-o-d-i-e-ts-a = tjodietsa	tj-a-l-e = tjale	
tw	tw-e-b-a = tweba	n-tw-a = ntw-a	n-tw-e-n-g = ntweng	
jw	jw-a-l-a = jwala	jw-a-l-e = jwale	jw-a-n-g = jwang	
lw	lw-a-n-a = lwana	lw-a-n-e-l-a = lwanela	l-e-lw-a-l-a = lelwala	
rw	rw-a-l-a = rwala	rw-e-s-a = rwesa	m-o-rw-e-ts-a-n-a = morwetsana	
sw	sw-a-sw-a = swaswa	sw-a-b-i-l-e = swabile	m-a-sw-a-b-i = maswabi	
hw	hw-a-m-a = hwama	l-e-hw-a-t-a-t-a = lehwatata	hw-e-t-l-a = hwetla	
kw	kw-a-l-a = kwala	kw-e-n-a = kwena	kw-a-kw-a-r-i-r-i = kwakwariri	
nw	nw-a = nwa	nw-e-l-e = nw-e-l-e	m-o-nw-a-n-a = monwana	
qw	qw-e-l-a = qwela	qw-a-qw-a = qwaqwa	qw-a-h-a = qwaha	
qh	qh-o-m-a = qhoma	qh-o-ts-a = qhotsa	m-a-qh-u-ts-u = maqhutsu	
aa	t-w-aa = twaa	m-aa-n-o = maano		
ee	f-ee-l-a = feela	l-ee = lee	s-e-l-ee-l-e = seleele	
oo	hl-oo-h-o = hlooho			
uu	th-uu-b-e = thuube	ph-uu! = phuu!	t-uu = tuu	
tsh	tsh-e-l-a = tshela	tsh-o-l-a = tshola	tsh-e-l-e-l-a = tshelela	
mph	mph-o-q-a = mphoqa	mph-a = mpha	mph-e-h-e-l-a = mphehela	
nkg	nkg-o = nkgo	nkg-o-n-o = nkgono	nkg-i-n-a = nkgina	
ntj	ntj-a = ntja	ntj-e-ll-a = ntjella	ntj-a-m-e-l-a = ntjamela	
nng	nng-w-e = nngwe	b-o-n-ngw-e = bonngwe	s-o-nng-w-e = sonngwe	
ngw	ngw-a-n-a = ngwana	ngw-a-n-a-n-a = ngwanana	ngw-e-ts-i = ngwetsi	
nts	nts-u = ntsu	nts-e-b-a = ntseba	nts-i-p-a = ntsipa	
nth	nth-o = ntho	nth-u-l-a = nthula	nth-o-l-a = nthola	
ntl	ntl-o = ntlo	ntl-o-l-a = ntlola	ntl-e-l-a = ntlela	
tjh	tjh-a-b-a = tjhaba	tjh-e-l-e = tjhele	l-e-tjh-o-b-a = letjhoba	

MEDUMO SESOTHO				HLAHLIBA
MODUMO	MANTSWE A QAPODISEHANG			
tlh	tlh-a-p-a = tlhapa	tlh-a-p-i = tlhapi	tlh-o-l-o = tlholo	
tlw	n-tlw-a-n-a = ntlwana	u-tlw-a = utlwa	u-tlw-i-s-i-s-a = utlwisa	
thw	thw-a-s-a = thwasa	d-i-thw-e-l-e = dithwele	m-o-thw-e-b-e = mothwebe	
shw	shw-e-l-e = shwele	s-e-shw-e-shw-e = seshweshwe	shw-e-shw-e = shweshwe	
qhw	qhw-a-e-l-a = qhwaela	qhw-e-ts-e = qhwetse	qhw-e-l-a = qhwela	
nqhw	nqhw-a-e-l-a = nqhwaela	nqhw-e-l-a = nqhwela	nqhw-e-ts-e = nqhwetse	
ntlh	ntlh-a = ntlha	m-a-ntlh-a = mantlha	ntlh-a-b-a = ntlhaba	
ntjh	ntjh-a = ntjha	ntjh-a-f-a-ts-a = ntjhafatsa	ntjh-e-i-l-e = ntjheile	
ntsw	ntsw-a-k-i = ntswaki	ntsw-a-k-e-l-a = ntswakela	ntsw-e-l-a = ntswela	
tlhw	tlhw-a-r-i-ts-a = tlhwaritsa	tlhw-a-r-e = tlhware	d-i-tlhw-a-r-e = ditlhware	
kgw	kgw-a-o = kgwao	kgw-a-r-i-ts-a = kgwaritsa	kgw-a-th-a = kgwatha	
hlw	hlw-a-y-a = hlwaya	l-e-hlw-a = lehlwa	hlw-a-hlw-a = hlwahlwa	
nthw	nthw-e-s-a = nthwesa	nthw-e-n-a = nthwena	nthw-a-n-a-n-y-a-n-a = nthwananyana	
tshw	tshw-a-r-a = tshwara	tshw-e-l-a = tshwela	tshw-a-y-a = tshwaya	
ntshw	ntshw-a-n-tsh-a = ntshwantsha	ntshw-e-l-a = ntshwela	ntshw-a-n-e-l-a = ntshwanela	
nkgw	nkgwa-kg-w-a-th-o-ll-a = nkgwakgwatholla	nkgw-e-s-a = nkgwesa	nkgw-a-th-a = nkgwatha	
ntsh	ntsh-a = ntsha	ntsh-i-ts-e = ntshitse	ntsh-i-y-a = ntshiya	
tjhw	tjhwa-tl-a = tjhwatla	tjhwa-tl-e-h-a = tjhwatleha	tjhwa-tl-e-h-i-l-e = tjhwatlehile	
mptjh	mptjh-e = mptjhe	mptjh-a-n-e = mptjhane		
ntlhw	ntlhw-e-l-a = ntlhwela	ntlhw-e-s-a = ntlhwesa	ntlhw-e-k-i-s-e-ts-a = ntlhwekisetša	
ntjhw	ntjhw-a-t-l-e-l-a = ntjhwatlela	ntjhw-a-t-l-i-s-a = ntjhwatlisa	ntjhw-a-t-l-e-ts-e = ntjhwatletse	

Moralo wa mosebetsi wa Moralo le Tereka

- O ka kgetha ho sebedisa tlwaelo e hlahositsweng karolong e fetileng, kapa tjhe.
- Hore na o kgethile tlwaelo efe ho e sebedisa, o lokela ho etsa karolo enngwe le enngwe ya puo ka beke.
- Hape hopola ho lekola nako e abetsweng karolo ka nngwe ka beke. Sheba leqepheng la 2.
- Kgutlela kakaretso ya Poeletso ya Moralo wa Thuto wa Selemo leqepheng la 3 bakeng sa tataiso.
- Sebedisa tereka e latelang ho iketsetsa rekoto e bonolo ya mosebetsi oo o o etsang ka beke.

DBE ATP

- Ho na le maqephe a 5 a senang letho a Moralo le Ditereka, tseo o ka di sebedisang ho latela kwahelo ya hao ya kharikhulamo kotara.
- Ha o rata, iketsetse ditlwaelo le mesebetsi ya hao, etsa bonnete feela hore di ikamahanya le CAPS le Moralo wa Thuto wa Selemo (ATP).
- Ebe, o etsa Moralo le Tereka ya hao ho latela kwahelo ya kharikhulamo ya hao ya Kotara ya 2.

Hopola, lenaneo le hlophisitsweng la Puo ya Lapeng ya Kereiti 1–3 la NECT le a fumaneha ho tswa webosaeteng: www.nect.org.za

Mookotaba 1:

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
KA MOLOMO	TLOTLONTSWE:		TLOTLONTSWE:	
	PINA/RAEME:		PINA/RAEME:	
	MESEBETSI E MENG:		MESEBETSI E MENG:	
MEDUMO	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MESEBETSI:		MESEBETSI:	
MONGOLO	MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:		MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:	

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
HO BALA KA KOPANELO	SERATSWANA:		SERATSWANA:	
	DIPOTSO TSA KUTLWISISO:		DIPOTSO TSA KUTLWISISO:	
	MOSEBETSI KAMORA PADISO:		MOSEBETSI KAMORA PADISO:	
HO NGOLA	SEHLOOHO LE MOSEBETSI:		SEHLOOHO LE MOSEBETSI:	
HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Mookotaba 2:

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
KA MOLOMO	TLOTLONTSWE:		TLOTLONTSWE:	
	PINA/RAEME:		PINA/RAEME:	
	MESEBETSI E MENG:		MESEBETSI E MENG:	
MEDUMO	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MESEBETSI:		MESEBETSI:	
MONGOLO	MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:		MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:	

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
HO BALA KA KOPANELO	SERATSWANA:		SERATSWANA:	
	DIPOTSO TSA KUTLWISISO:		DIPOTSO TSA KUTLWISISO:	
	MOSEBETSI KAMORA PADISO:		MOSEBETSI KAMORA PADISO:	
HO NGOLA	SEHLOOHO LE MOSEBETSI:		SEHLOOHO LE MOSEBETSI:	
HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Mookotaba 3:

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
KA MOLOMO	TLOTLONTSWE:		TLOTLONTSWE:	
	PINA/RAEME:		PINA/RAEME:	
	MESEBETSI E MENG:		MESEBETSI E MENG:	
MEDUMO	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MESEBETSI:		MESEBETSI:	
MONGOLO	MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:		MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:	

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
HO BALA KA KOPANELO	SERATSWANA:		SERATSWANA:	
	DIPOTSO TSA KUTLWISISO:		DIPOTSO TSA KUTLWISISO:	
	MOSEBETSI KAMORA PADISO:		MOSEBETSI KAMORA PADISO:	
HO NGOLA	SEHLOOHO LE MOSEBETSI:		SEHLOOHO LE MOSEBETSI:	
HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Mookotaba 4:

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
KA MOLOMO	TLOTLONTSWE:		TLOTLONTSWE:	
	PINA/RAEME:		PINA/RAEME:	
	MESEBETSI E MENG:		MESEBETSI E MENG:	
MEDUMO	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MESEBETSI:		MESEBETSI:	
MONGOLO	MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:		MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:	

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
HO BALA KA KOPANELO	SERATSWANA:		SERATSWANA:	
	DIPOTSO TSA KUTLWISISO:		DIPOTSO TSA KUTLWISISO:	
	MOSEBETSI KAMORA PADISO:		MOSEBETSI KAMORA PADISO:	
HO NGOLA	SEHLOOHO LE MOSEBETSI:		SEHLOOHO LE MOSEBETSI:	
HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Mookotaba 5:

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
KA MOLOMO	TLOTLONTSWE:		TLOTLONTSWE:	
	PINA/RAEME:		PINA/RAEME:	
	MESEBETSI E MENG:		MESEBETSI E MENG:	
MEDUMO	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MESEBETSI:		MESEBETSI:	
MONGOLO	MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:		MODUMO/MEDUMO, MANTSWE LE DIPOLELO:	

Mosebetsi	Beke 1	Hlahloba	Beke 2	Hlahloba
HO BALA KA KOPANELO	SERATSWANA:		SERATSWANA:	
	DIPOTSO TSA KUTLWISISO:		DIPOTSO TSA KUTLWISISO:	
	MOSEBETSI KAMORA PADISO:		MOSEBETSI KAMORA PADISO:	
HO NGOLA	SEHLOOHO LE MOSEBETSI:		SEHLOOHO LE MOSEBETSI:	
HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Lenaneo la tekanyetso

Tekanyetso ya ho ithuta

- **Lenane la thlopiiso** le latelang le kenyeletsa **dintlha tse bohlokwa tsa tsebo ya ho bala le ho ngola** bakeng sa baithuti ba hao hore ba tsebe ho eba le tsebo mohatong ona.
- Ena ke **tsebo ya motheo ya ho tseba ho ngola le ho bala** eo **baithuti bohle ba lokelang ho e fumana qetellong ya Kereiti 3**.
- Ha hona mokgwa o bobebe wa ho latela 'Tekanyetso ya ho ithuta', kapa 'Tekanyetso e thusang morutwana le titjhare ho fihlela sepheo sa thuto'.
- Ho o thusa ho etsa sena ka tsela ya maleba, o ka nna wa batla ho leka tse latelang:
  - a** Etsa **buka ya direkoto tsa tekanyetso**, mme o e boloke ho wena ka nako tsohle.
  - b** Buka ena e lokela ho ba le letshwao la LEKUNUTU.
  - c** Bukeng ena, **eba le karolo ya moithuti ka mong**.
  - d** Nakong yohle ya letsatsi, **ela hloko tshebetso ya baithuti**, mme o ngole dintlha tsa seo o se bonang mabapi le bokgoni bona.
- Ka ho qoholleha ela hloko **baithuti bao ba sa bontsheng kgatelopele**, mme o **sebetse le bona** ho tobana le diphephetso tsa bona.

Lenane la thlopiiso: Mohato o tlase Puo ya Lapeng

Bokgoni ba ho laola mosebetsi wa hae le boithati (MESEBETSI YA SEHLOOHO)	✓
Latela ditaekanyetso le ditebello ka phaposiburutelong	
Laola maikutlo a hae	
Sebetsa ka boikemelo	
Sebetsa mmoho le ba bang dithlophisong tsa sehlopha	
Tadimana le ho phethela mesebetsi nakong e lekantsweng	
Hopola le kgokahanya thuto e fetileng le thuto e ntjha	
Theha le ho boloka dikamano tse ntle	
Pheella le diphephetsong – ha a inehela	
HO MAMELA LE HO BUA	✓
Sebedisa tlotlontswe e ntseng e eketseha ha a bua	
Latela ditaelo	
Botsa dipotso	
Araba dipotso ka nepo, a sebedisa ka ho eketseha dipolelo tse ntseng di thatafala le ho feta	
Sebedisa tsebo ya ho qoqa le ho buisana ka nepo	
TLHOKOMELO YA MEDUMO LE MEDUMO	✓
Arola mantswa ho ya ka medumo ya ona (ka kutlo)	
Kopanya medumo mmoho ka ho bitsa mantswa (Ka kutlo)	
Elellwa le ho bala mantswa ohle a rutilweng (o ithuta kgokahanyo ya tlhaku le modumo)	
Bopa le ho qhaqholla mantswa a ngotsweng a sebedisa medumo e rutilweng	

HO BALA	✓
Leka kamehla ho arola (qapodisa) mantswe a matjha a sebedisa tsebo ya modumo wa tlhaku.	
Bala ditema tsa leqephe la mosebetsi ka nepo le ka bokgeleke bo eketsehileng.	
KUTLWISISO	✓
<i>Mohatong o tlase, bokgoni bona bo lokela ho ahwa nakong ya ho bala ka kopanelo – ha titjhere a balla seratswana se thata hodimo.</i>	
Bontsha kgahleho le ho batla ho tseba dipaleng tse balwang ka kopanelo.	
Araba dipotso tsa motheo tsa poeletso ka nepo.	
Fana ka mohopolo o nang le kelello, o tiileng ho dipotso tse ‘batlang lebaka’.	
Akaretsa diketsahalo tsa sehlooho tsa pale e balletsweng hodimo.	
Bua ka ho hlaka sepheo kapa molaetsa wa pale e badilweng.	
Hopola le ho hokanya dipale tsa nako e fetileng le tse ntjha.	
MONGOLO	✓
Tshwara pensele le disebediswa tsa ho ngola ka nepo – a sebedisa menwana e meraro ho tshwara	
Bopa ditlhaku tse rutilweng ka nepo le ka ho hlaka	
Ngola ka lebelo le hlokaahalang – a qeta mosebetsi ka nako e lekantsweng	
HO NGOLA	✓
Sebedisa mongolo ho bua mohopolo wa hae (ha a kopitse)	
Ngola ka boikemelo (sebedisa maano a ho ngola ho phethela mosebetsi wa mongolo)	
Sebedisa tsebo ya nyallano ya modumo wa tlhaku ho ngola mantswe (mopeleto o qapilweng)	
Bala mongolo wa hae, a balla metswalle.	

Tekanyetso ya ho ithuta

- O ka kgetha ho iketsetsa **tekanyetso ya mosebetsi ya semmuso ya hao** (FAT) ho ya ka tataiso tse **Karolong ya Poeletso 4 ya CAPS**.
- Kapa, **mohlala wa tekanyetso ya mosebetsi ya semmuso ya Kotara 2 e kenyeleditswe ka tlase**. O ka sebedisa tekanyetso ena ya mosebetsi ya semmuso e le jwalo, kapa o ka e amahanya le maemo hore o e sebedise ka phaposiburutelong ya hao.
- ‘Karete ya dintlha’ e kenyeleditswe moo o ka tlatsang sephetho sa tekanyetso ya baithuti ya karolo enngwe le enngwe.

Ho sebedisa diruburiki

- Diruburiki tse latelang di na le ditlhaloso tsa maemo a mane.
- Di bontsha hape le tataiso ya tekanyetso ya boemo bo bong le bo bong.
- Ho tlatsaetsa, letshwao le abilwe bakeng sa tlhaloso ka nngwe ho ya ka mokgwa wa yona. Hona ho bontshitswe masakaneng a pela tlhaloso.
- O ka sebedisa dibopeho ho hlahloba baithuti ba hao ka tsela tse fapaneng, ho ya kgetho e hlwaileng ke profense kapa setereke sa hao. Mohlala:
  - O ka kgetha ho sebetsa ka boemo kapa tekanyetso bakeng sa mosebetsi wa tekanyetso.
  - Kapa, o ka kgetha ho sebetsa ka letshwao bakeng sa moithuti ka mong.

Mohlala:

- a** Titjhere wa Peter o behile letshwao la sekere bakeng sa katleho ya hae ho ya mokgwa wa teng.
- b** O bona hore boholo ba matshwao a sekere a wela BOEMONG BA 2 / TEKANYETSONG YA 3–4. Empa, o na le ntlha e le nngwe BOEMONG BA 1 / TEKANYETSONG YA 1–2. Mme jwale, o mo fa **Tekanyetso ya 3.**
- c** Ebe, o sebedsa dintlha tsa hae ho ya ka matshwao a mokgwa ka mong. O atleha ho fumana matshwao a 5 ho tswa ho a 14. Ha a arola ka 2, o atleha ho fumana 2.5, eo a e akaretsang hore ebe **Tekanyetso ya 3.**

RUBIRIKI	BOEMO 1 TEKANYETSO 1–2	BOEMO 2 TEKANYETSO 3–4	BOEMO 3 TEKANYETSO 5–6	BOEMO 4 TEKANYETSO 7
MOKGWA 1	Moithuti o pheta dikarolwana tsa pale tse nyane ka tlhahlamano e fosahetseng. (1)	Moithuti o pheta karolo tse itseng tsa pale ka tlhahlamano e nepahetseng, empa o kenyeletsa dintlha tse ngata kapa tse nyane haholo. (2) ✗	Moithuti o pheta boholo ba pale ka tlhahlamano e nepahetseng, empa a ka kenyeletsa dintlha tse ngata kapa tse nyane haholo. (3)	Moithuti o pheta pale ka tlhahlamano e nepahetseng, ka dintlha tse lekaneng ho etsa moelelo e hlake. (4–5)
MOKGWA 2	Moithuti o kgefutsa ka pheta-pheto, ka ho qeya-qeya le ho pheta mantswa le diratswana. (1)	Moithuti o kgefutsa ka nako e itseng, qeya-qeya le ho pheta mantswa kapa diatswana. (2) ✗	Moithuti o pheta pale ka boqhetseke, kgefutsa moo le moo, qeya-qeya kapa ho pheta mantswa le diratswana. (3)	Moithuti o pheta pale ka boqhetseke le ka boitshepo, kante le ho qeya-qeya kapa ho pheta mantswa kapa diratswana. (4–5)
MOKGWA 3	Ha hona phaphang ya sehalo kapa bophahamo ba lentse, kapa moithuti ha a utlwahale hantle. (1) ✗	Moithuti o fapanya sehalo kapa bophahamo ba lentse, feela ha se ka nepo ka nako tsohle. (2)	Moithuti o fapanya sehalo kapa bophahamo ba lentse ha a bala, ka sepheto se itseng. (3)	Moithuti o fapanya sehalo kapa bophahamo ba lentse ha a bala, ka sepheto se babatsehang. (4)

Phetolo

- Fetola matshwao ho tswa ho a 14 ho a isa tekanyetsong ya 1–7 ka ho a arola ka 2.

Re tshepa o tla fumana tataiso ena ya tekanyetso e le molemo

- Ho bohlokwa ho hopola hore mesebetsi ena ya tekanyetso le mekgwa ya manollo ke ditshisinyo feela.*
- Ka kopo sheba ho profense kapa setereke sa hao bakeng sa ditshwanelo tsa tekanyetso.*

Tekanyetso ya thuto: Karete ya dintlha						
Mabitso a baithuti	Ho mamela le ho bua	Medumo	Ho bala le kutlwisiso	Mongolo	Ho ngola	Ka kakaretso
Nomoro ya mosebetsi ya tekanyetso	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						

Kereiti 2 Kotara 2: Mohlala wa Tekanyetso ya semmuso

2.1: HO BUA LE HO MAMELA	
SEPHEO	<ul style="list-style-type: none"> • Mamela dipale le dithithokiso mme a hlwaye mohopolo wa sehlooho, dintlha le hlahlamo ya diketsahalo.
HO KENYA TSHEBETSONG	<ul style="list-style-type: none"> • Etsa sena bekeng ya 7-9 • Etsa sena nako e nngwe le e nngwe ha baithuti ba tlwaetse ho bala ka boikemelo kapa ka nako ya mosebetsi wa ho ngola
MOSEBETSI	<ul style="list-style-type: none"> • Kopa baithuti ho araba mofuta wa dipotso tse 1-2 tse latelang ka seratswana: <ul style="list-style-type: none"> Mohopolo wa sehlooho 1 Pale e mabapi le eng? 2 O nahana mohopolo wa sehlooho wa pale ena ke ofe? Hobaneng? 3 Ebang ho hopotsa ho hloka-hala, efa moithuti dikgetho tse pedi ho kgetha ho tsona, ka mantswa a mang: O nahana mohopolo wa sehlooho wa pale ke...kapa...? Dintlha 1 Mang..? 2 Eng...? 3 Neng...? 4 Jwang...? 5 Kae...? Tatelano 1 Ho etsahetse eng qalong ya pale? 2 Ho etsahetse eng pheletsong ya pale? 3 Ho etsahetse eng kamora...? • Hlahloba moithutika mong o sebedisa ruburiki e latelang.

RUBIRIKI	BOEMO BA 1 TEKANYETSO 1-2	BOEMO BA 2 TEKANYETSO 3-4	BOEMO BA 3 TEKANYETSO 5-6	BOEMO BA 4 TEKANYETSO 7
MOHOPOLO WA SEHLOOHO	Moithuti o hlwaya mohopolo wa sehlooho wa seratswana ha a fuwa dikgetho. (1-2)	Moithuti o hlwaya ka boikemelo mohopolo wa sehlooho wa seratswana, empa o a qeyaqeya ebile ha kgone ho fana ka mabaka. (3-4)	Moithuti o hlwaya mohopolo wa sehlooho wa seratswana ka boikemelo, empa ha a kgone ho fana ka mabaka. (5-6)	Moithuti o hlwaya mohopolo wa sehlooho wa seratswana, ebile o kgona le ho fana ka mabaka. (7)
DINTLHA	Moithuti o hopola ka nepo ntlha e le nngwe ho tswa paleng. (1)	Moithuti o hopola ka nepo dintlha tse itseng ho tswa paleng, ka kgopotso e itseng. (2)	Moithuti o hopola ka nepo dintlha kaofela ho tswa paleng, ka kgopotso e itseng. (3)	Moithuti o hopola ka nepo dintlha kaofela ho tswa paleng ka potlako, ka boqhetseke le ka nepo. (4)
TATELANO	Moithuti ha a kgone ho tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo.(0)	Moithuti o kgona ho tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo ka tshetso e itseng.. (1)	Moithuti o tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo empa o nka nako. (2)	Moithuti o tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo ka potlako.. (3)

2.2: MEDUMO																	
SEPHEO	<ul style="list-style-type: none"> Bopa mantswe ka ditumanotshi tse kgutshwane 																
HO KENYA TSHEBETSONG	<ul style="list-style-type: none"> Etsa sena bekeng ya 7 kapa 8, ka nako ya thuto ya medumo pheletsong ya beke. 																
MOSEBETSI	<ul style="list-style-type: none"> Taka tafole ya 'Fumana lentswe' tlapangolong, e kenyeletsang medumo e 16, Daekrafo tsa ditumanotshi tse 3; motswako wa ditlhaku tse 3 tse rutilweng; tumanotshi le ditumammoho. Mohlala: <table border="1" data-bbox="589 544 1046 746"> <tbody> <tr> <td>ai</td> <td>oo</td> <td>e</td> <td>oa</td> </tr> <tr> <td>str</td> <td>tch</td> <td>nch</td> <td>l</td> </tr> <tr> <td>a</td> <td>n</td> <td>u</td> <td>p</td> </tr> <tr> <td>m</td> <td>f</td> <td>b</td> <td>t</td> </tr> </tbody> </table> Bontsha baithuti hore ba bope mantswe jwang ba sebedisa ditlhaku ho tswa tafoleng, mohlala: tl – a – ts-a = tlatsa Bolella baithuti hore ba tshwanetse ba bope mantswe a ka bongata kamoo baka kgonang. Efa baithuti metsotso e 10 ho etsa sena. Kgobokanya dibuka tsa bona mme o tshwaye le ho bala mantswe a bopilweng ka nepo. Hlahloba moithuti ka mong o sebedisa ruburiki e latelang. 	ai	oo	e	oa	str	tch	nch	l	a	n	u	p	m	f	b	t
ai	oo	e	oa														
str	tch	nch	l														
a	n	u	p														
m	f	b	t														

RUBIRIKI	BOEMO BA 1 TEKANYETSO 1–2	BOEMO BA 2 TEKANYETSO 3–4	BOEMO BA 3 TEKANYETSO 5–6	BOEMO BA 4 TEKANYETSO 7
BUILDS WORDS WITH NEW VOWEL DIAGRAPHS: oo; ai; oa	Moithuti ha a eellwa ditlhaku tse tharo tsa didumammoho ha di hlahella mantsweng. (0)	Moithuti o eellwa lentswe le le leng la ditlhaku tse tharo tsa didumammoho ha di hlahella. (1)	Moithuti o eellwa mantswe a mabedi feela a ditlhaku tse tharo tsa didumammoho ha di hlahella. (2)	Moithuti o eellwa mantswe a fetang a mararo a ditlhaku tse tharo tsa didumammoho ha di hlahella. (3)
BUILDS 3, 4 AND 5 LETTER WORDS	Moithuti o bopa mantswe a ditlhaku tse 3 a ka tlase ho a mane. (1)	Moithuti o bopa mantswe a ditlhaku tse 3 a mane feela. (2)	Moithuti o bopa mantswe a ditlhaku tse tharo le tse nne ka nepo. (3)	Moithuti o bopa mantswe a ditlhaku tse 3,4,5 ka nepo. (4)

2.3: HO BALA	
SEPHEO	<ul style="list-style-type: none"> • O bala buka e boemong ba hae hodimo. • O sebedisa mantswe, medumo, tsebo ya ho hlahloba moelelo le ho kgetholla mantswe
HO KENYA TSHEBETSONG	<ul style="list-style-type: none"> • Sena se ka etswa nako enngwe le enngwe ho tloha bekeng ya 6 ho isa bekeng ya 8 • Etsa sena ka nako ya ho bala ka tataiso ya sehlopha
MOSEBETSI	<ul style="list-style-type: none"> • Ka nako ya 'ho bala ka tataiso ya sehlopha' bitsa setho ka seng sa sehlopha ho tla mme se o balle ka boikemelo • Kopa moithuti ho o balla hodimo seratswana se boemong ba hae. Etsa bonnete hore seratswana se kenyeletsa mantswe a kgethollehang • Hlahloba moithuti ka mong o sebedisa rubiriki e latelang.

RUBIRIKI	BOEMO BA 1 TEKANYETSO 1-2	BOEMO BA 2 TEKANYETSO 3-4	BOEMO BA 3 TEKANYETSO 5-6	BOEMO BA 4 TEKANYETSO 7
TSEBO YA HO KGETHOLLA	Moithuti o hloka tshehetso e ngata ka medumo ho tswa ho titjhere ho bala lentswe leo a sa le tsebeng. Moithuti o sokola ho arola mantswe ka dinoko ka medumo ya lona. Moithuti o tseba mantswe a mmalwa a bonwang / a phetwang kgafetsa.	Moithuti o leka ho sebedisa medumo ho bala mantswe ao a sa a tsebeng empa o hloka tshehetso ho tswa ho titjhere. Moithuti o kgona ho arola mantswe ka dinoko kapa medumo ya ona ka tshehetso ho tswa ho titjhere. Moithuti o tseba mantswe a mang a phetwang kgafetsa.	Moithuti o sebedisa medumo le lethathamo ho qapodisa mantswe ao a sa a tsebeng, empa o hloka thuso moo le moo ho kopanya medumo ho bopa lentswe. Moithuti o tseba mantswe a mangata a phetwang kgafetsa.	Moithuti o sebedisa medumo le lethathamo ho qapodisa mantswe ao a sa tsebeng, mme o kgona ho kopanya medumo ho bopa lentswe. Moithuti o tseba mantswe ohle a a rutilweng a phetwang kgafetsa.
MANTSWE A BONWANG	Moithuti o tseba mantswe a mmalwa a bonwang / a phetwang kgafetsa. (1-2)	Moithuti o tseba mantswe a itseng a bonwang / a phetwang kgafetsa. (3-4)	Moithuti o tseba boholo ba mantswe a bonwang / a phetwang kgafetsa. (5-6)	Moithuti o tseba mantswe ohle a rutilweng a bonwang / a phetwang kgafetsa. (7)

2.4: KUTLWISISO	
SEPHEO	<p>Mamela a be a tadimane le seratswana ka ho:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Araba dipotso ka dintlha tsa seratswana • Etsa bolepi • Tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo • Etsa dikakanyo
HO KENYWA TSHEBETSONG	<ul style="list-style-type: none"> • Sena se ka etswa nako e nngwe le enngwe ho tloha bekeng ya 4 ho isa bekeng ya 7 • Etsa sena ka bo Lahlano ka nako ya mosebetsi wa molomo: puisano ya ho bala ka kopanelo ka bo Labohlano
MOSEBETSI	<ul style="list-style-type: none"> • Sebedisa pale ya nako ya ho bala ka kopanelo ya beke e fetileng. • Efa phaposi mosebetsi wa ho phethela mosebetsi. • Ebe, o biletsa moithuti ka mong tafoleng ya hao ho phetha tekanyetso. • Kopa baithuti ho araba mofuta wa dipotso tse 1-2 tse latelang ka seratswana: <ul style="list-style-type: none"> Dipotso tse otlohileng ka dintlha 1 Mang..? 2 Eng...? 3 Neng...? 4 Jwang...? 5 Kae...? Etsa bolepi 1 O nahana ho tla etsahala eng ho latelang? Hobaneng? 2 O nahana pale e tla fella jwang? Hobaneng? Tatelano 1 Ho etsahetse eng qalong ya pale? 2 Ho etsahetse eng pheletsong ya pale? 3 Ho etsahetse eng kamora ...? 4 Ho etsahetse eng pele: ...kapa...? Dikakanyo 1 O ka akanya eng ka...ho tswa ho....? 2 O nahana ho etsahetse jwang....? 3 Hobaneng o nahana...? • Hlahloba moithuti ka mong o sebedisa rubiriki e latelang.

RUBIRIKI	BOEMO BA 1 TEKANYETSO 1-2	BOEMO BA 2 TEKANYESO 3-4	BOEMO BA 3 TEKANYETSO 5-6	BOEMO BA 4 TEKANYETSO 7
DIPOTSO TSE OTLOLOHILENG KA DINTLHA	Moithuti ha a kgone ho hopola dintlha ho tswa paleng.	Moithuti o hopola dintlha tse itseng tsa pale ka nepo, ka tlhotlhelletso e itseng.	Moithuti o hopola dintlha kaofela tsa pale ka nepo, ka tlhotlhelletso e itseng.	Moithuti o hlwaya dintlha kaofela tsa pale ka potlako, ka bokgeleke le ka nepo.
BOLEPI	Moithuti ha o thatafallwa ke ho lepa/ noha, ebile ha a kgone ho tshheheta karabo ya hae ka lebaka.	Moithuti o fana ka kakanyo e le nngwe feela ya bolepi, ebile o kgona ho tshheheta karabo ya hae ka lebaka. (2)	Moithuti o fana ka kakanyo tse pedi tsa bolepi tse utlwahalang, empa o kgona ho tshheheta karabo ya hae e le nngwe feela ka lebaka (3)	Moithuti o etsa dikakanyo tse pedi tse utlwahalang mme o kgona ho di tshheheta dikakanyo tsa hae ka bobedi. (4)
TATELANO	Moithuti ha a kgone ho tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo.	Moithuti o kgona ho tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo ka tshheheto e itseng.	Moithuti o tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo empa o nka nako.	Moithuti o tlhahlamanya diketsahalo tsa seratswana ka nepo ka potlako.
KAKANYO	Moithuti o sokola ho etsa kakanyo ka mophetwa kapa ketsahalo ho tswa paleng, le ha a tshhehetswa. (1)	Moithuti o etsa kakanyo e utlwahalang ka mophetwa kapa ketsahalo ho tswa paleng ka tshheheto e itseng. (2)	Moithuti o etsa kakanyo e utlwahalang ka mophetwa kapa ketsahalo ho tswa paleng kante ho tshheheto. (3)	Moithuti o etsa kakanyo e ntle ka mophetwa kapa ketsahalo ho tswa paleng kante ho tshheheto. (4)

2.5: MONGOLO	
SEPHEO	<ul style="list-style-type: none"> • Ngola ditlhaku tse nyane le tse kgolo ka mongolo o sa harwang/kopanag ka boitshepo le ka nepo. Siya dibaka se lekaneng pakeng tsa mantswe.
HO KENYA TSHEBETSONG	<ul style="list-style-type: none"> • Etsa sena o sebedisa thuto ya mongolo wa Mantaha bakeng sa beke 7 kapa 8.
MOSEBETSI	<ul style="list-style-type: none"> • Etsa thuto ya mongolo jwaloka tlwaelo. • Kgobokanya dibuka tsa baithuti pheletsong ya potoloho ya mongolo. • Hlahloba mongolo le ho ngola ha moithuti ka mong o sebedisa rubiriki e latelang.

RUBIRIKI	BOEMO BA 1 TEKANYETSO 1-2	BOEMO BA 2 TEKANYETSO 3-4	BOEMO BA 3 TEKANYETSO 5-6	BOEMO BA 4 TEKANYETSO 7
POPO YA DITLHAKU	Moithuti o sokola ho bopa ditlhaku tse nyane le tse kgolo ka nepo. Ho na le diphoso ka popo ya ditlhaku le boholo ba tsona. Moithuti o ngola ka lebelo le iketlileng. (1-2)	Moithuti o ntlafatsa popo ya ditlhaku tse nyane le tse kgolo. Ho sa na le diphoso ka popo ya ditlhaku le/kapa boholo ba ditlhaku. Lebelo la moithuti la ho ngola le a eketseha. (3-4)	Moithuti o eketsa ntlafatso ya popo ya ditlhaku tse nyane le tse kgolo. Ho na le diphoso tse mmalwa ka popo ya ditlhaku kapa boholo ba ditlhaku. Lebelo la moithuti la ho ngola le a kgotsafatsa. (5-6)	Moithuti o ekeditse ntlafatso ya popo ya ditlhaku tse nyane le tse kgolo ka tsela e babatsehang. Ho na le diphoso tse nyane feela ka popo ya ditlhaku kapa boholo ba ditlhaku. Lebelo la moithuti la ho ngola le ya babatseha. (7)
HO SIYA SEBAKA SA MANTSWE DIPOELONG	Dikgeo pakeng tsa mantswe di batla di sa lekane, di kgolo kapa di nyenyane haholo. (1-2)	Dikgeo pakeng tsa mantswe ha di lekane mona le mane. Dibaka di kgolo kapa di nyenyane haholo. (3-4)	Dikgeo pakeng tsa mantswe di ya lekana le boholo ba ditlhaku bo nepahetse. (5-6)	Dikgo pakeng tsa mantswe di nepahetse ka nako tsohle (7)

2.6: HO NGOLA	
SEPHEO	<ul style="list-style-type: none"> • Ngola seratswana se jwalo ka lengolo kapa karete ya teboho • Ngola seratswana se le seng (bonyane ba dipolelo tse 5) a sebedisa foreimi
HO KENYWA TSHEBETSONG	<ul style="list-style-type: none"> • Etsa mesebetsi ena e fapaneng ya ho ngola ka dibeke tse fapaneng.
MOSEBETSI	<ul style="list-style-type: none"> • Etsa thuto ya mongolo jwaloka tlwaelo. • Kgobokanya dibuka tsa baithuti pheletsong ya potoloho ya mongolo. • Hlahloba mongolo le ho ngola ha moithuti ka mong o sebedisa ruburiki e latelang.

RUBURIKI	BOEMO BA 1 TEKANYETSO 1-2	BOEMO BA 2 TEKANYESO 3-4	BOEMO BA 3 TEKANYETSO 5-6	BOEMO BA 4 TEKANYETSO 7
SEBOPEHO LE BOLELELE: KARETE YA TEBOHO KAPA LENGOLO	Moithuti o entse diphoso ka sebopeho, kapa seratswana ha se ya fella. (0)	Moithuti o entse diphoso ka sebopeho, kapa seratswana se sekgutshwane haholo. (1)	Moithuti o entse phoso e le nngwe ka sebopeho. Bolelele ba seratswana bo nepahetse. (2)	Moithuti o sebedisitse sebopeho ka nepo le bolelele bo nepahetse. (3)
SEBOPEHO LE BOLELELE: PALE YA HAE	Moithuti ha a hlopisa dipolelo ka seratswana KAPA moithuti o ngotse dipolelo tse ka tlase ho tse 4. (1)	Moithuti o hlophisitse dipolelo ka seratswana. Moithuti o ngotse dipolelo tse 4. (2)	Moithuti o hlophisitse dipolelo ka seratswana. Moithuti o ngotse dipolelo tse 5.(3)	Moithuti o hlophisitse dipolelo ka seratswana. Moithuti o ngotse dipolelo tse fetang 5.(4)
HO NGOLA: BONNETE	Mohoplo o boima hore a o utlwisise, kapa ha se wa nnete o kopitsa mohlala wa titjhene. (1)	Mohopolo o a utlwisiseha mme ke wa nnete, le ha o tshwana le mohlala. (2)	Mohopolo ke wa nnete ebile ke wa botho. (3)	Mohopolo ke wa nnete, ke wa botho ebile ke boiqapelo. (4-5)
TSHEBEDISO YA TSEBO YA MEDUMO	Moithuti ha a leke ho ngola mantswa ka boikemelo. (0)	Moithuti o leka ho ngola mantswa a itseng ka boikemelo a sebedisa tsebo ya medumo, empa mantswa ha a eellehwe. (1)	Moithuti o leka ho ngola mantswa a itseng ka boikemelo a sebedisa tsebo ya medumo, mme bohola ba mantswa a eellehwa. (2)	Moithuti o leka ho ngola mantswa a itseng ka boikemelo a sebedisa tsebo ya medumo, mme mantswa a ya eellehwa. (3)

